

Беларус

ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЪВЕЦЕ

ЦАНА — PRICE ₷ 50

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
POST ADDRESS: BIELARUS, P. O. BOX 109, JAMAICA, N. Y. 11431, Tel.: AX 1-8038

Год XXII, № 186

Нью Ёрк

October — Каstryчнік 1972 New York

Vol. XXII, № 186

10-Я СУСТРЭЧА БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ

На ўрачыстым Сходзе Сустрэчы

На адкрыці 10-е Сустрэчы БПА др. Раіса Жук-Грышкевіч, старшыня Згуртаваныя Беларусаў Канады — беспасярднага арганізатора гаспадара 10-е Сустрэчы БПА, што адбылася 2-4 верасьня, 1972 г., у славутым горадзе Тароньце ў Канадзе, гаварыла:

,20 год таму назад, на Купальле, на канадскім баку вадаспаду Нягара, на лузе пад адкрытым небам, сталі адна супраць другой дзівзе групы Беларусаў, адна з Канады, другая з ЗША. Праз часіну, што выдавалася тады задоўгай, стаялі яны моўкі, узаемна на сябе пазираючы. І гэная нямая часіна стала пачаткам ужо 20-цігадове традыцыі Сустрэчаў Беларусаў Паўночнае Амёрыкі.

,І Першая Сустрэча прысьвечана была Янку Купалу. Прышадзала яна на 10-ю гадавіну ягонае трагічнае смерці ў 1942 годзе. І тады ключавы даклад быў пра Янку Купалу. Меў яго ціяперашні Старшыня Рады БНР. Шмат хто сядзе нас быў уздельнікам 1-е Сустрэчы, але, нажаль, некаторыя да 10-е не да жылі...

,Сяняня, пасля 20-ёх год ласкавы лёс дазваляе нам адкрываль 10-ю Сустрэчу БПА. Ідэя, якой 10-я Сустрэча прысьвечаная, выражает сілу жыццяздольнасці ѹтворчасці беларускага народу на працягу амаль паўтысячагодзідзя: Ад Скарыны праз Купалу й Коласа да наших дзён — як прыгожа акреяльу праф. Антон Адамовіч”.

,10-я Сустрэча БПА адзначае 450-я ўгодкі друку ў Беларусі, 90-я ўгодкі ад нараджэння Янку Купалы й Якуба Коласа да 20-цігодзідзе Сустрэчаў БПА... Паміж трэма ўспомненымі гадавінамі ѹсуне лягтічная пасыльдоўнасць: каб ня было Скарыны ѹзлатое пары, ня было-бо адраджэння — Купалы й Колас; каб ня было адраджэння — Купалы й Колас, ці былі-б Сустрэчы БПА, ці была-б гэта юбілейная?...

,10-я Сустрэча БПА мае на мэце маніфэставаць здольнасць і волю беларускага народу да жыцця, росту і змагання за свае чалавечыя права біць гаспадаром на сваіх зямлях. 10-я Сустрэча мае на мэце аддаць пашану нашым нацыянальным волатам: Францышку Скарыну, Янку Купалу й Якубу Коласу. Урэшце мае яна на мэце ўмацаванне грамадзкіх, культурных і сяброўскіх сувязяў да нацыйнальнае ўзгадаванье — гартаўванье нашага грамадзтва ѹнашыя моладзі”.

Гэткія мэты ставілі перад сабой арганізаторы 10-е Сустрэчы — Згуртаваныя Беларусаў Канады й Беларуска-Амёрыканскія Задзіночаньне.

МЕСЦА СУСТРЭЧЫ

Месцам 10-е Сустрэчы быў ужо ня луг, а Беларускі Ралігійна-Грамадзкі Цэнтр — гаспода Галоўнае Управа й залі ЗБК ды БАПЦаркі. Кірылы Тураўская.

Цёплай сонечнай ранічкай у суботу 2-га верасьня дзізверы Беларускага Цэнтра шырака адчыненыя.

ковіча, а д-ра Пратаярэя В. Войтаніка, Язэпа Гладкага ды іншых... Япіскап БАПЦ Мікалай узынёс да Усемагутнага малітву за памынанасць Сустрэчы да ўсіх нашых пачынаній на карысць нашае вызвольнае справы. Тады вітаў уздельнікі Сустрэчы ад Беларуска-Амёрыканскага Задзіночаньня ягоны старшыня др. Расціслаў Гарошка. Ад Беларуска-Амёрыканскага Маладзежнага Арганізаціі віталі ейны старшыня спадарычня Раіса Станкевіч.

„АД СКАРЫНЫ ПРАЗ КУПАЛУ І КОЛАСА ДА НАШЫХ ДЗЁН”

Пасля адкрыцца Сустрэчы старшыня сходу мрг. Янка Сурвіла пейшоў да наступнае часткі събогніяе праграмы — рэфэратаў, прамоваў на тэмы Сустрэчы. Першым прамоўцам быў праф. А. Адамовіч, які із свомым иму красамоўствам развязіў перад слухачамі думку — сынтэзу 10-е Сустрэчы: „Ад Скарыны праз Купалу І Коласа да наших дзён”. Паказаў, як Купала й Колас сваім жыццём і творствам пашыралі ідэалы Скарыны: праду, любоў да роднага краю й заклік да служэння яму.

450-Я УГОДКІ ДРУКУ НА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

Др. Вітаўт Тумаш у сваім зымастоўным рэфэрата прадставіў галоўныя культурна-нацыянальныя аспекты сёлетніх ўгодкі пачатку друку на беларускай зямлі. Расказаў, як дзякуючы дзейнасці БІНІ-М-у ў галіне Скарынаведы навуковы свет звязаўнік увагу на Доктара Ф. Скарыну й дзякуючы гэтаму дайшло да знаходкі ў Каленгаже ўнікальнага экзэмпляру Скарынавай Малой Падарожнай Кніжкі, улучна з апошніяй ейнай часткай — Скарынавым календаром. На аснове гэтага календара ўдалося ўстановіць, што першы надрукавана Скарынам на Вільні кніжкай быў не Апостал (1525 г.), а трэх гады раней надрукавана ў 1522 г. **Малая Падарожная Кніжка**. Вось таму сёлете, а не трэх гады пазней, як раней думали, 450-я ўгодкі друку на беларускай зямлі ѹпрыпадаюць.

Скарынавая друкарня ў Вільні была першою на толькі ў Беларусі, але ён на працторы ўсея Усходніх Еўропы. Сёлетнія ўгодкі кідаюць і съялто на сучасную пару гісторыі беларускага народа.

,Найперш ўгодкі звязаўтно ўвагу на та парадок, што калыска беларускага друку, Вільня — палітычна-дзяржаўны, гаспадарчы й культурна-духовы цэнтр Беларусі на працягу больш паўтысячы гадоў, першы раз за ўсю гісторыю фармальна сяняня адразуман ад усеянае беларуское нацыянальнае тэрыторыі”. Дакладчык падчыркнуў, як важную ролю ў гісторыі Беларусі адыграла Вільня, што яна, а не Менск, была яе палітычнай і культурнай сталіцай, што адразаныне яе ад Беларусі гэта толькі Пракрустаўе адразаныне ног, а яшчэ больш — галавы; што пісаць гісторыю беларускага народа бяз згадвання Вільні, гэта то самае, што пісаць гісторыю старжыгта Грецьбай без Афінаў”.

Сёлете ня толькі ўгодкі друку на Беларусі, але й 450-я ўгодкі першага беларускага друкарнага календара. І ў гэтай галіне беларускі народ быў пініерам на ўсходзе Еўропы. Першы расейскі друкарні календар звязаўся толькі 180 гадоў пазней. Сяняня-ж беларускі народ у БССР свайго календара ў беларускім зусім ня мае, бо на гэта не дазваляе каляніяльная палітыка Масквы.

СУПАКОЙ, ЛАГОДНАСЦЬ, ПРЫГОЖАСЦЬ

Пасля двух рэфэратаў прыйшло адпружаныне, калі старшыня ЗБК прадставіла прыгутнік аўтарку аб-

Уздельнікі мастацкае праграмы Сустрэчы

разоў выстаўкі, мастачку Івонку Шыманец-Сурвілу, якая здабыла асвету ў галіне малярскага мастацтва ў Пaryжы. Апрача мастацкае, здабыла яна ѹышэйшую асвету ў галіне моваў, дзякуючы ведзе якія, цяпер працуе ў дзяржаўным Дэпартаманце канадскага Федэральнага Ураду, як карактар перакладаў з ангельскага мовы ў французскую. У сваім мастацтве яна імкненца выразіць, што хацела-б бачыць у навакольным съвеце: нутраны спакой, лагоднасць, прыгожасць, як рэакцыю на зло, нянявісьць, недавер, някультурнасць.

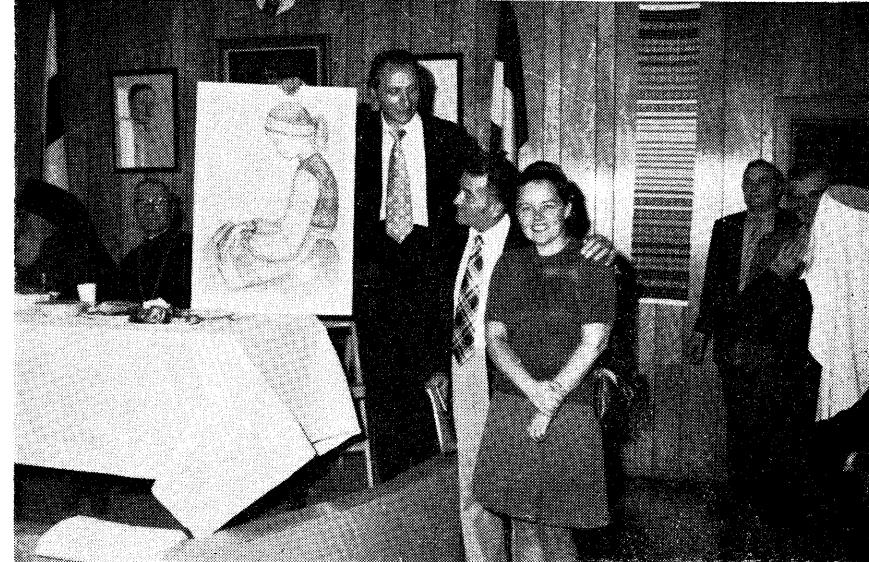
„ЯК АРГАНІЗАВАЦЬ СУСТРЭЧУ, КАК УСІХ ЗАДАВОЛІЦь?”

Гэтую актуальную праблему разглядаў у сваім рэфэрата др. Вінцэнт Жук-Грышкевіч. Нашае грамадства з мяжой гата жывы ідэйны арганізм з рознымі аспектамі жыцця, дзейнасці іх праблемамі. Гэтыя праблемы трэба развязаць, над імі дыскутаваць. І адзінае месца ѹ час дзеля шырэйшага форума ў гэтай справе тымчасам маем толькі нашыя штодвухгадовыя Сустрэчы БПА.

Сяняня шмат каго не задаволіць такая сустрэча, на якой было-бы толькі саброўскае спатканье ѹ добрае правядзеніне часу. З другога-ж боку чум галасы, што наракаюць: „зашмат дакладаў, гутарак, няма калі й душы адвесці”.

Дакладчык запрапанаваў для развязі прыгутнікі шэраг канкрэтных мерапрыёмстваў, каб удаслаканіліца працэс рыхтаванья ѹ правядзенія сустрэчы.

Завяршэннем праграмы была Вічэрня у БАПЦаркве, адслужаная а. Васілём Кен-дышам.

Мастацкі абрэз „Беларуска”, ахвяраваны для лятарэйчага разыграўні на Выдавецкі Фонд „Беларуса”. На першым пляне аўтарка абрэза мастачка Івонка Шыманец-Сурвіла, за ёй Д-р Барыс Рагуля, што закупіў гэты абрэз з лятарэзі за суму \$ 570.00, на апошнім пляне заступнік галоўнага рэдактара „Беларуса” Д-р Янка Запруднік, што праводзіў лятарэз.

цігі пры ўніверсітэце ў Кінгстане. Канферэнцыя адбліса водгульлем на кандзкай і беларускай праце. Другой важнай паддзейнай канадскага БІНІ было наладжаныне выстаўкі абрэзу Івонкі Шыманец-Сурвілы рэдактара „Беларуса” Д-р Янка Запруднік, што праводзіў лятарэз.

БАЛЬ СУСТРЭЧЫ

Баль пачаўся а 8:30 у суботу. Залі Беларускага Цэнтра, якія падводі афіцыйнае ацэнкі месцыць 200 асоб, аказаўлася замалой. Бяседнікі было поўна ў залі, на калідоры й перад будынкам Цэнтра. У залі быў багата й добра зарганізаваны спініяц. Ганко буфет, ды сп. М. Кіркам — бар.

На балі было шмат моладзі ня толькі з Канады, але й з ЗША. Бяседнікі, асабліва дамы, выглядалі шыкоўна. Іхнія даўгія сукні, былі упрыгожаны жывімі рожкамі.

НЯДЗЕЛЯ: БАГАСЛУЖБА І СУПОЛЬНЫ АБЕД

На другі дзень у Цэнтры па шумным балі й сълед зынік. Залі была

(Заканчэнне на 2-й бачынне)

КАЛЯДНЫЯ И НАВАГОДНЯ ВІНШАВАНЬНІ І ПАЖАДАНЬНІ ПРАЗ НАШУЮ ГАЗЭТУ

Як і мінулымі гадамі, сынеганскі пумар „Беларуса” ахвотнае служыць нашым Суродзічам дзеля калядніх і наўагодніх віншаваньняў і пажаданьняў. Каб мець зімешчанасць сваё імя ѹ прозывішча ў супольнай двушпальтовай у прыгожых рамках калёнцы, трэба да канца лістапада прыслучаць у Рэдакцыю 10 даліараў. А хто жадаў бы зымесці сваё віншаванье асобна ў рамках на 2-х шпальтах нашыя газеты, неабходна да канца лістапада прыслучаць 25 дал.

Карыстайце з добраи нагоды! Гэтым Вы апнадзіце час і гроши на індывідуальныя съяточныя віншаваньні, а таксама паможыце нашай газэце ѹ ейнай адказнай нацыянальной службe.

Сынеганскі-калядны № „Беларуса” выйдзе ѹ павялічаным разымеры на 8 бачынай друку, а калядна-наўагодні віншаваньні ў ім будуць у новым, адмысловы для гэтага падрыхтаваным мастацкім афармлены.

Дык да канца лістапада чакаем ад Вас 10 або 25 даліараў.

УГОДКІ ДРУКУ НА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

Патрэт Доктара Францышкі Скарыны з кнігі БЫЦЬЦЯ ягонае БІБЛІ

Друк — адзін з найвыдатнейшых вынаходаў чалавецтва нашага тысячагодзьдзя. Уплыў друку на ўсе галіны людзкога жыцця агромадны, яго значаны для культурнага цывілізацыйнага прагрэсу чалавецтва вялізарнае. Дзеля гэтага падаў тэхнікі друку ў паасобных краёх съвету ды, асабліва, пачатак нацыянальнага друку — вельмі важны падзеі ў гісторыі кожнага народу.

Сёлета прыпадаюць 450-я ўгодкі ад заснавання першага друкарні на беларускай зямлі. Некаторых юбілей гэты можа ѹбнятэжыць. Можа паўстаць пытаныне: чаму ізноў гутарка пра нейкія ўгодкі, калі пяць гадоў таму, у 1967 годзе, 450-я ўгодкі Скарынавага выдавецтва беларускага грамадзтва ўжо адзначала ѹ за межамі сваёго краю, і на сваёй зямлі?

Справа тут у гэтым, што піянерская цэйнасць Францышкі Скарыны ў галіне друку праходзіла двумя, рознае геаграфічнае лякализациі ды рознага гістарычнага значання, наваротамі. Выдаваў доктар Скарына кнігі спачатку ў Чэхіі, у Празе, пасля — у Вільні. У месцы жнівіні 1517 году, з выхадам у Празе кнігі першага, ПСАЛТЫРА, ўшо дадзены пачатак Скарынавай выдавецка-друкарскай дзейнасці. 450-я ўгодкі дзягтага, праскага, гістарычнага пачыну выдаць Палачаніна пяць гадоў таму Беларусы. — асабліва за межамі сваёй зямлі. — і адзначалі.

Паколькі, аднак-жа, друкарскую справу доктар Скарына пачынаў далёка ад сваёго краю, дык і пачатак выдавецтва ў Празе яшчэ на быў пачаткам друку на ягонай роднай, на беларускай зямлі. Гэтага доктар Скарына даканава гадоў колькі пазней, калі варнуўшыся з Прагі, заснаваў друкарню ў Вільні ды там выдаў першую друкарскую книгу. Вось 450-я ўгодкі гэтага другога, гістарычнага мяшэння, за першы, друкарска-выдавецкага пачыну доктара Скарыны сёлета ѹ прыпадаюць.

Нам, Скарынавым суродзічам, што цяпер за межамі сваёго краю, адзначальца належна 450-я ўгодкі друку ў Беларусі ёсьць прыгычна асаблівая. Што ўгодкі гэтыя прыпадаюць якраз сёлета, выявлены ледзь колькі месяцаў таму ѹ дайшло да гэтага ѿ выніку якраз ахвярана працы беларускіх замежных навуковых працаўнікоў — тых наўкубоўцаў, за якімі не стаіць свая дзяржава, яе матарыяльны рэсурсы, яе маральнае падтрыманье.

Як ведама, Беларускі Інстытут Навук і Мастацтва ў сваёй навукова-дасыследнай працы ўжо ад гадоў шмат увагі аддае гісторыі пачаткаў беларускага кнігадруку, ды, асабліва, выхучанью жыцця ў літаратурна - выдавецкай спадчыны доктара Скарыны. У гэтай галіне Інстытут мае важныя адкрыцці ѹ кантоўнай навуковыя публікацыі. Пад упрыгожваннем дасыследнаніем

сам і навукоўцы съвету сталі зьвяртаць больш увагі на захаваныя па бібліятэках і музеях съвету старыя беларускія кнігі.

У выніку, калі прафэсар Ерузальскага ўніверсітэту Альтбаўэр лягтася у Даніі, у Карабеўскай бібліятэцы Каленгагі, натрапіў на нядавамі перад гэтым кнігаведам экзэмпляр Скарынава МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ, дык пры першай нагодзе паведаміў ён аб гэтым кіраўніцтва Беларускага Бібліотэцкага і Музэю імя Ф. Скарыны ў Лёндане. Бібліятэка адразу замовіла сабе мікрафільм кнігі. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктар музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адным захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікрафільму, заняўся дырэктор музею, а. др. Аляксандра Надсан.

МАЛАЯ ПАДАРОЖНАЯ КНІЖКА, што ў Каленгаге, як выявілася, унікальная. З колькіх усяго ведамых экзэмпляраў гэтае кнігі толькі ў гэтым адним захавалася ў камплеце апошняя яе частка — Скарынай каляндар. На падставе-ж камплетнага календара можна было ўстанавіць урашце год друку МАЛОЕ ПАДАРОЖНАЕ КНІЖКІ. Вывучэннем яе, на падставе мікраф

„ВОЛЬНАЯ БЕЛАРУСЬ” И ЯЗЭП ЛЁСКІ

28 траўня 1917 году ў Менску выйшай першы нумар тыднёва газеты „Вольная Беларусь”, што выдавалася з некаторым перапынкам да лістапада 1918 году. Газета пачала выходзіць як орган Беларускага Нацыянальнага Камітэту, створанага ў Менску 25 сакавіка 1917 году на зъездзе беларускіх дзеячоў. Калі ў ліпені таго-ж 1917 году Беларускі Нацыянальны Камітэт спыніў сваю дзеяльнасць, а на ягонае месца была створаная Цэнтральная Рада Беларускіх Арганізацый і Партыяў, у далейшым ператвораная ў Цэнтральную Беларускую Раду, і нароцце калі ў сакавіку 1918 году аформілася Рада Беларускага Народнага Рэспублікі, газета „Вольная Беларусь” адлюстроўвала ідзі ѹ праграму гэтых установаў. Рэдагаваў газету выдаўны беларускі палітычны дзеяч, пісьменнік, мовавед і підагог дзяржава Якуба Коласа, Язэп Лёскі.

Пра газету „Вольная Беларусь” ведама сіньня вельмі мала. Кафотка піша пра яе Беларуская Савецкая Энцыклапедыя. Паводле энцыклапедыі, гэта была „грамадзка-палітычная, эканамічна і літаратурная газета буржуазна-нацыянальнасцічнага кірунку... Выступала супраць устанаўлення Савецкага ўлады на Беларусі, за яе аўтаномію на чале з буржуазным урадам”.

У книзе „Победа Советской власти в Белоруссии” АН БССР 1967 году пра першага выдаўца „Вольная Беларусь”, Беларускі Нацыянальны Камітэт, кажацца: „Беларускія буржуазныя нацыянальныя, прыкryваючыся хвалішыўм сынагам, нацыянальнае незалежнасці, склікалі 25 сакавіка 1917 году ў Менску так званы зъезд беларускіх дзеячоў, на якім стварылі контэррэспондэнты Беларускі Нацыянальны Камітэт”.

Палітычны характер, ідэйная сынагама газеты „Вольная Беларусь” найлепш перададзены ў ейным загалоўку — вольная, свабодная ад чужацкага панавання Беларусь. Вобразна ѹ пастычна выказаў гэтую ідэю Зымітрок Бядуля-Ясакар у сваім вершы „Тры сцежкі”, што быў надрукаваны ў першым нумары газеты ў траўні 1917 году.

Паэта бачыў тады перад родным краем трэы адкрытыя слізжкі: адна вяла на Захад да Варшавы, кацай ён, другая — на ўсход да Масквы, а тройця — праста да Сонца, да Беларусі. Газета „Вольная Беларусь” і вяла спрагу нацыянальнасцічнага адраджэння гэтай трэцій сцежкай — як пісаў Зымітрок Бядуля, „да сонца”, да нацыянальнасцічнай свабоды. Заслу́га газеты не амбажоўвала аднак палітычнай гісторыі. „Вольная Беларусь” была таксама літаратурнай газетай. У ёй друкавалі творы Зымітрака Бядуля, Якуба Коласа, Максіма Гарапіка, Язэпа Лёскі да іншых.

ЧАКАЕМ I АД ВАС АХВЯРЫ НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД “БЕЛАРУСА”!

напайняўся водой з Гайні, якая сваім рэчышчам перагарджаў доступ да замку з усходу. А з заходу ѹ поўначы абараняў накапаны вал вышынёю каля 11 метраў, які ѹ дадатак быў умацаваны дубовай агароджай.

І тым ня менш, у 1505 годзе перакопскі хан Махмэт-Гірэй захапіў Лагойск. Ён разбурыў замак і, помыслячыся за ўпартую абарону, выразаў ўсіх лагойцаў разам з сыном князя Сымона Чартарыйскага. Толькі праз 26 год, яшчэ больш за ранейшага ўмацавашы, яго аднавіў ваявода Падляскі Васіль Тышкевіч, у род якога перад тым перайшоў ад князёў Чартарыйскіх Лагойск.

Паводле вядомых мэмуараў ротмістра Віцебскага замку Аляксандра Гваныні з Вёроны, Лагойскі замак зьяўляўся моцнай цвярдзінай, аднак яго ў 1708 годзе дашчэнтам зруйнавалі Шведы. Паслы гэтага замак ужо больш не аднаўляўся і толькі высокі старожытны вал дагэтуль саветычы аб ягонай калішнай замай велчы.

На Замчышчу, што займае плошчу каля двух гектараў, яшчэ ѹ сярэдзіне мінулага стагодзьдзя рабіў даследавані беларускі гісторык граф Канстантын Тышкевіч, якому належыць і першы таграфічны плян гэтага помніка. Потым у 30-х гадох яго даследаваў наші славуты археолёт А. Лізунскі і знойшоў толькі невялікую колькасць глынянага пасуду з адагнутымі краямі тыповага для 12-га стагодзьдзя. Аднак найбольш пашанцавала вядомаму сучаснemu наукоўцу Г. Шты-

пісменнікаў. Газета наагул дае шырокі абрэз беларускага жыцця і ключавых 1917-18 гадоў, і азнямленыне ёю — камечнае для поўнага ўяўлення пра гэны бурнія часы ѹ эпахіальны падзеі.

Пра характар газеты „Вольная Беларусь” можна гаварыць аб'ектуна ѹ бессстронна адно на асноне вывучыць яйных матар'ялаў. Дасюль, аднак, па інорыі стаўліскага пагрому беларуское культуры, у дачыненні да газеты ўжываюцца старыя мянушкі, што адстраваюцца даследнікамі ў БССР ад бліжэйшага азнямлення ѹ сістэмы матар'ялаў.

На ягонай „Практичнай граматыцы” 1922 году вырасылі новыя пакаленія беларускіх настаўнікаў.

Тымчасам гэтае тымчасам мае куды шырэйшае значанне, чымся гісторыя аднаго друкаванага органу. Рэдактар газеты Язэп Лёскі, прыкладам, меў уплыў на творчыццаў сваёго пісменніка Якуба Коласа. Сяньня, калі гэтае шыравка сяяцьцца 90-годзьдзе Якуба Коласа, цікава было-б устанавіць, у чым гэты ўплыў выявіўся.

Постаць Язэпа наагул цесна звязаная з гісторыяй беларускага нацыянальнаага адраджэння ѹ дзяржаўнага будаўніцтва.

Выпускнік маладчанскае настаўніцкае сэмінары, ён, разам з Якубам Коласам, быў дэйным засновальнікам Беларускага Настаўніцкага Саюзу ў 1906 годзе. За гэта царскім ѡлада выслала яго ў 1908 годзе на пажыццёвася выгнанне ў Сібір. Там ён і прабіў ажды да 1917 году, вярнуўшыся на Беларусь адно ѹ выніку Лютаўскага рэвалюцыі. Да свайго апомніння архіштуць ўжо ў 1918 годзе ѹ рэдагаванай ім „Вольная Беларусь” Язэп Лёскі пісаў: „Народ траба навучыць, яму траба паказаць, што пакуль не запануе ѹ краі ягоным наша родная мова, беларуская мова, да таго часу ён будзе бедны, цёмны ѹ гадодны”. Жывуць ўжо ў БССР, у 1921 годзе гэтыя свае выказванні Язэп Лёскі завяршыў крылатай фразай-формулай: „Для нас мова, — казаў ён, — становіцца, усё, нашу палітыку, эканоміку, наш грамадзкі лад жыццы”.

Шмат з таго, што пакінуў па сабе Язэп Лёскі, мае сіньня ня меншае значанне чымся тады, калі яно казалася ѹ друкаўся. У гэтым — вратасць памяці яго і плённых пладоў ягонае працы.

Я. Залупнік

ПАРАУКА

У артыкуле „Вольна Корбут з Горадні”, надрукаваным у папярэднім нумары „Беларусь”, з прычыны карэктарскага недагляду зроблены наступны памылкі: у 27-м радку 3-е шпальты траба чытаць: „І Вольга ўжо на бервяне, пасыя...”. Апрача гэтага ў 2-ім радце: „...Апрача гэтага ў 2-ім радце...”.

Асабліва выдатная Лёсківа роля ў моваведнай і підагагічнай га-

бюсты ѹ патрэты слаўных дзеячоў Вялікага Княства Літоўскага, выкананыя скульптарам Рафаэлем Сылізнем із Снова і мастаком Юзэфам Пешкем з Горадні. А паміж шматлікім экспанатамі варта вылучыць царкоўны крыж часу каралі Жыгімонта. Першага, два старыя мячы з лазалочанымі адбіткамі Сыціапана Баторага, сцягі, адабраныя Сыціапанам Чарнэцкім у 1656 годзе ѹ цвярдзіка карала Густава, і шпагу Пётра Першага.

Ад усяго гэтага вылучна культурнага багацця цяпер нічога не засталося. У тым жа пачатку 20-х гадоў зыніка пудоўная статуя сэвітога Яна Непамукена натхнёна работы невядомага італьянскага скульптара, якай ўпрыгожвала сабой Лагойск. Яна, устаноўленая на мураваным слупу вышынёю каля 15 метраў, знаходзілася на раздарожжы ѹ канцы Менскіх вуліц, дзе ад яе адыходзілі гасцінцы да Менску і містэчка Гайні. Камсамольцы зынічылі яе разам із слупам бяз увагі на тое, што яе роўні ўшаўвалі ѹсе вакольнія Беларусы — і каталікі і праваслаўні.

Не пазыбегла тады іхняга паругання ѹ гарадзішча Паненская Гара, што на 30 метраў узвышаеца над дарогай з Лагойску да вёскі Гасцілішчы. У народзе яна яшчэ вядомая пад называй Русінскае Ігрышча і мячы, на якіх сінія вісей старажытны звон з напісам адліўці яго на славу Божую Лагойскім праваслаўным брацтвам, у 1908 годзе на часе навальнін спаліў пясон. Затое на колішній Касцельнай вуліцы нейкім цудам захаваўся выдатны помнікі клясіцызме архітэктуры — мураваная Мікалаеўская царква, пабудаваная ў 1866 годзе на высокім маляўнічым узгорку над Гайнай. У ёй знаходзіцца старадаўні абрэз Богамагі, намалівани на

ТЫДЗЕНЬ ПАНЯВОЛЕНЫХ НАРОДАЎ У СЫДНЭІ

Афіцыйнае адзначаныне Тыдня Паняволеных Народаў у Сыднэі (Аўстралія) адбылося ѹ нядзелью 23 ліпеня сёлета ѹ Доме Украінскай Моладзі ѹ Лідкамб, куды яшчэ за гадзіні перад вызначальным часам пачалі зъяджацца людзі ўсіх нацыянальнасці ѹ. З даручэння Камітэту Тыдня Паняволеных Народаў кіраўнік Беларускага Вызвольнага Фронту ѹ Аўстраліі сп. А. Алехнік запрасіў на Акадэмію Амбасадара Рэспублікі Украінскай Кітаю. Самонімае Амбасадар Самсон С. Шэн, які прысыціў сваю прамову вылучна справам, звязанымі з пэрэрам, праводжанымі кітайскімі камуністымі на тэрыторыі Кітаю. Пасыль яго з прамовай ад імя Паняволеных Народаў ад імя Паняволеных Народаў кіраўнік Беларускага Вызвольнага Фронту ѹ Аўстраліі сп. А. Алехнік запрасіў на Акадэмію.

Кітайскі Амбасадар прыбыў у Сыднэй дзень раней, і сп. А. Алехнік мей нагоду правесыці шырэйшую з ім гутарку пра вызвольніне змаганье паняволеных народаў. Дыпламатычны прадстаўнік Ветнаму шырака насыветліў камуністычны тэрор у рэпрэзэнтаваным ім Ветнаме ды выразіў моцнае перакананье, што ўсе паняволенія народы дасягнуць сваю моту.

Па заканчэнні афіцыйнай часткі адбыўся Культурны Фестываль Паняволеных Народаў з удзелам украінскіх, харвацкіх, латышскіх і вугорскіх сілавакоў і сільвачак, хоры ды танцавальных гурткоў. Гучнымі волескімі спатыкай і праводзілі прыступы артысты. Сёлетніе адзначаныне Тыдня Паняволеных Народаў у Сыднэі наагул мела вялікі посыпех, за што належаць падзяякі ѹсіх прысутных, насывет-

БЕЛАРУСКАЯ ВЫСТАУКА ѹ ЛЁНДАНЕ

„Беларуская спадчына ѹ Лёндане” — гэтае завеца аздыненая ѹ канцы верасня сёлета выстаўка ѹ музеі „Чэрч-Фарм Гаўз Мюзэум” у вадным з раёнаў бывшанскае сталіцы. Выстаўка пратырае да канца кастрычніка. Наладжаная яна спадчыннімі кіраўніцтвам Беларускага Національнага спадчыннага фонду.

На выстаўцы паказаныя гэдкія кнігі і рукапісы з гісторыі Беларусі, старыя геаграфічныя палітычныя карты, славутыя слупкі паслядкі выслілак і энтузіазм у наладжанні выстаўкі выявіў а. Раберт Тамушанскі.

На выстаўцы паказаныя гэдкія кнігі і рукапісы з гісторыі Беларусі, старыя геаграфічныя палітычныя карты, славутыя слупкі паслядкі выслілак і энтузіазм у наладжанні выстаўкі выявіў а. Раберт Тамушанскі.

Як паясьненне да выстаўкі ѹ дакументальнае яе, выдадзеная адмысловай брашуру пад назвай „Дакументальныя падтрымкі якіх выстаўкі з'яўліся ў Беларусі”, падтрымкі якіх выстаўка з'яўліся ў Беларусі, ініцыятуваў а. Раберт Тамушанскі. У брашуру даеца кароткі гісторычны архіўныя пасылкі з гісторыі заснаванасці ў 1950 годзе лёнданскага Беларускага Бібліятэкі й Музэю імя Францыцкі Скарны ў Лёндане. Асабліва вялікі выслілак і энтузіазм у наладжанні выстаўкі выявіў а. Раберт Тамушанскі.

Доктор мэдыцыны Аляксандар Янушкоўскі, які займаецца ўжо 25 год мэдычнай крактыкай (з 1991 — 22 гады ѹ гор. Сакрамэнта, сталіцы Каліфорнійскага штату), у канцы верасня сёлета дастаў дыплём прэзыдэвожа Амерыканскай Акадэміі Сямейнае Практыкі. Урачыстасць уручэння дыплёма адбылася 26 верасня ѹ Нью-Ёрку, куды д-р Янушкоўскі прыбыў з зям'ёю. Адна з перадумоў гэтака прафэсійнае ўзнагароды — мінімум 600 гадзін на выставе.

Д-р Янушкоўскі займае цяпер становішча кіраўніка аддзелу Агульнае Практыкі ѹ Сакрамэнтскім шпіталі ѹ Сакрамэнта, належыць да ўправы шпіталю, уваходзіць у склад кіраўніцтва лекарскага арганізацый Сакрамэнта, а таксама ѹ склад дырэкцый Амерыканскага Шахматнае Федэрациі.

Вядомым мясцовым мастаком яшчэ ў 15-м стагодзьдзі.

А на tym баку Гайні ўзвышаецца прывабны, хоць і занядбаны цяпер Казімераўскі касцёл, пабудаваны каля 17-га стагодзьдзя. Вакол яго, разам з лагойцамі, хаваліся Тышкевічы, але нельга знайсці цяпер паміж паваленых і пабітых помнікаў тае магілкі, дзе ў 1868 годзе пахавалі

ЯКУБ КОЛАС — ПЯСЬНЯР І МАСТАК РОДНАГА КРАЮ

(ДА 90-Х УГОДКАУ ЯКУБА КОЛАСА)

Якуб Колас і Янка Купала — дэльце цэнтральныя фігуры ў беларускай літаратуры адраджэнская нашаніўская партыя й пачатку савецкага перыяду да часу, пакуль існавалі яшчэ некаторыя магчымасці свабоднае творчасці. Абодвы яны, не зважаючы на адноўлікава вялікую ролю ў беларускай літаратуры і ў адраджэнскім руху, былі розных творчых індывідуальнасці і гэтай рознасцій і адменнасцій сваіго таленту ўзаемна сябе дападуялі. Купала быў трывалым беларускага нацыянальнага адраджэння й нацыянальна-вызвольнага змагання, агульна вызнаным прарокам гэтага адраджэння ў духовым правадыром народу.

Якуб Колас таксама чула адклікаўся на праблемы нацыянальнага адраджэння і сацыяльнага вызвалення беларускага народу да замікаў яго да змагання за лепшую будучынню. Аднак у васноўным выявіў ён свой талент, як натхненны пясъніар роднага краю ў незрэчаныя ягонаи мастак, як реалістычны адвароўлік жыцця ў бывалым беларускім глыбокім псыхалёгам сялянскага асяродзьдзя. Рэалістична адлюстраваныя звязы роднае прыроды ў сялянскага жыцця навет у сваіх эпічных творах Якуб Колас захварбоўваў глыбокім псыхічнымі лірызмам. У вадрозыненне ад магутнай дынамічнай сілы ўзвышшанаага ўрачыства тону лірызму Купалы, Коласаў лірызм вызначаўся асаблівай пяшчотнасцю, мяккасцю тону і духовай цяплынёй.

Наймацнейшым эмацыйнальным гучэннем Коласавага лірызму — глыбокім, шыграем пясъніаром народу да роднага краю. Слова „родны”, ёй выразы „родны край”, „родны звязы”, „родны вобразы”, „родны малюнкі”, „роднае поле”, „роднае песьня” і гатак далей — найчасцей паўтараныя эпітэты ў Коласавай творчасці ўельм частыя загалоўкі ягоных твораў. Ня выпадкова ж першы друкаваны верш Якуба Коласа, што звязаўся 14 верасня 1906 году ў першым нумары першага легальнае беларускага газеты „Наша доля”, быў песьніар роднага краю ў меў загаловак „Наш родны край”.

Ужо ў гэтых першым друкаваным вершы Якуба Коласа, побач з пачуцьцём любасці да роднага краю, зирка зарысалася харарактэрнае для ранняга нашаніўства прыбядніванне навет вонкавага выгляду роднага краю.

Край наш бедны, край наш родны! Лес, болота ды пясок... Чуць дзе крыва луг прыгодны, Хвойнік, мох ды верасок.

А туманы, як пялёнка, Засцілакоць лес і гай. Ой ты, бедная старонка! Ой, забыты Богам край! —

кожа Якуб Колас у першым сваім друкаваным вершы. Гатое прыбядніванне роднага краю, накінутае рознымі прэтэндэнтамі на Беларусь, як доказ немагчымасці ейнага самастойнага палітычнага існавання, было па інэрціі перанятае ранім нашаніўствам і замацаванае ў беларускай літаратуры даўжэйшы час, як сугучнае цяжкаму падніманню палажэнню беларускага народу. Замацавалася яно асабліва ў ранняй творчасці Якуба Коласа. Не дарма-ж першы зборнік сваіх вершаў, выдадзены ў 1910 годзе, назваў паста „Песьніам жальбы”.

Нявымоўна цяжкая доля беларускага сяленія ды сумны, няправіветлівы ў зьбеднені вобраз ягонага краю не адштурхнулі Якуба Коласа ад гэтага краю, наадварот, паглыблілі ў яго. Як адзін із зиркоў прыкладаў неразрыўнае пачуцьцёвое суязі пасты з родным краем можа служыць ягоны верш 1908 году „Родныя вобразы”. Верш пачынаеца гэткімі прачулымі радкамі:

Вобразы мілыя роднага краю. Смутак і радасць мая! Што маё сэрца да вас пaryвае? Чым так прыкованы я К вам, мае ўзгорачкі роднага поля. Рэчкі, курганы лясы. Поўныя смутку і жальбы нядолі. Поўныя сумнай красы?

Гэткі матыў Коласавых песьняў роднага краю ў пра родны краі нагэтулькі быў тыповым і арганічным у ягонай творчасці, што траха літаральна паўторыць ён яго ў сваім вершы 1909 году „Я не знаю...”, другога, вакол нацыянальнага ха-

што спачатку таксама, як і верш папярэдні, быў загалоўены „Родныя абрэзы”:

Я я знаю, я я знаю, чым я так прыкуты Да тваіх, мой родны краю. Абрэзы!

Дый пяць год пазней знаходзім той-ж матыў гэткас-ж сумнае інтанцыі ў вершы 1914 году „Роднаму краю”:

Знае толькі Бог адзіны, Як мне любы лужавіны I родныя межы, Стужкі поля і драгі. Пустак немыя разлогі I курганы — вежы...

Вобразы роднага краю ў іхнае усладзеніне здаймо важнае месца ў вабедзівых пазах манументальных пазах Якуба Коласа „Новая зямля” і „Сымон Музыка”, што былі закончаны ўжо ў савецкім перыядзе. У гэтых пазах вобразы роднага краю на толькі тапаграфічны фон дзея, на толькі фон эмацыйнальна-настрыі, але ёй часта-густа цалком незалежны ад дзея ўсю звязанію ўзмежненія ягонаи паста, як реалістычны адвароўлік жыцця ў бывалым беларускім глыбокім псыхалёгам сялянскага асяродзьдзя.

У вабедзівых пазах родны краі

ужо не называецца „краем бедным”, „забытым Богам краем” і „абразом пакуты”, як у ранейшых Коласавых вершах. З агульным творчым узмежненіем, паглыбліненіем і пашырэннем свайго нацыянальнага съетагляду, паста глядзіць ужо на родны краі, як на аб'ект непаўторнага прыгажосці, што родзіць у ім пачуцьцё нацыянальнай гордасці напаўнене бадзёрым аптымізмам. Першы раздзел трэцяе часткі „Сымона Музыка” пачынае Якуб Колас узвышшаным гімнам роднаму краю:

О, край родны, край прыгожы! Мілы кут маіх дзядоў! Што мілей у съеце Божым Гэтых съветлых берагоў...

І хоць паранешшаму не закрывае паста вачай на нядолю роднага краю, аднак у гаме розных і супрацьлеглых пачуцьці дае выраженную перавагу адчуваючыю гэтын прагажосці:

Край мой родны! Дзе-ж у съеце Край другі такі звязы. Дзе-б магла так, поруч зъ съмецьцем.

Гожасць пышная ўзрасць?

У „Новая зямля” разгротае паста шырокую панараму наднёманскіх краівідаў і звязаў прыроды ў роз-

ных порах году ў пры розных абставінах сялянскай працы, што панарама гэная ўспрымаемца як абалуцены тыповы вобраз усея Беларусі. Над песьняром роднага краю ў „Новай зямлі” бярэ ўжо выразную перавагу мастак роднага краю, які мениці натхненны ягоны апісанінкі. Шырака разгорнуты ў пазе пэйзажы палотны свайі дакладнасці і багаццем дэталяў і адцененіяў, пры ўсей сваёй напоўненасці лірычным элементам, маючы ўжо характар эпічнага апісанінка.

Калырыйных мадонікі роднага краю не пакідае Якуб Колас аж да канца сваёй творчасці. Гэтак у вапошных ягоных вялікіх пазах „Адпата” і „Рыбакова хата”, мадна абцяжаных палітычнай тэндэнцыяй, узпраўды каштоўнымі з мастака-га боку мясцінамі стаіціся сакавітыя вобразы роднага прыроды, насычаныя шыграй любасці пасты. Таксама ў югоных празаічных творах, перш-наперш у вапавіданнях нашаніўскага перыяду, у алегарычных алавяданнях з цыклу „Казікіяўці”, а найбольш у ваповесці „У палескай глушы” і „Дрыгва”, мадна

звязаныя з паста, якія ўзялі

ШТО ЧУВАЦЬ?

У катастрофе на менскім радыя-
звадзе ў сакавіку сёлета (гл. „Бе-
ларус” № 181, трапевень 72) загіну-
ла, паводле неафіцыйных дадзе-
ных, 270 асобаў, як піша пра гэта
Гэдрык Сымт, маскоўскі карэстан-
дэнт газеты „Нью Ёрк Таймс”
(.НЁТ”, 17. X. 72).

Таронтайская газета „Торонто
Сан” (за 11 і 13. X. 72) зъясіца-
ла тро лісты ў рэдакцыю беларускага
пісьменніка й журналиста Касту-
ся Акулы: адзін у сувязі з паве-
дамленнем пра намер савецкага
ўраду збудаваць ля Масквы хваб-
рыку жавальна гумы (якую раней
савецкая пропаганда граміла, як
зло заходняга дэкадэнца, разам
з грамленнем гэткіх ворагаў, як бе-
ларускія й украінскія нацдомы);
другі ліст на чыста канадзкую тэму
(у сувязі з сацыялістычнымі тэн-
дэнцыямі сучаснага канадзкага
ўраду), а трэйці ліст у вабарону
беларускіх Горадна, якое неўкі
Калья ў тэй-же газэце „Таронто
Сан” (4. X.) называе „чыстаполь-
скім местам”. К. Акула адказаў на
гэта, што Гораднен, які знаходзіўся
пад польскай акупацыяй у 1920-39
гадох, ня быў польскі горад,
чымся Варшава, акупаваная сваім
часам Немцамі, нямецкі горад. Рэ-
дакцыя газеты ў сваім кароткім
каментары да ліста ляканічна дада-
ла: „Уэл, цяпер гэта паракадмі-
наму”.

Вялікі ў цікавы артыкул пра бе-
ларускага першадрукара Францы-
шка Скарыны зъясіць польскі на-
вуковец Шчапан Зымэр у польскай
лёнданскай газэце „Вядомосць”
(15. X. 72). Артыкул загалоўлены
„400-годдзьдзе (тут памылка, бо тэ-
ба „450-годдзьдзе...” — Рэд.) пер-
шое кірылічнае друкарні ў Вільні”
(фактычна, першое друкарні на ў-
ходзе Эўропы наагул). У артыкуле
сцісла ўяснае аўтарыца друкар-
ская дзейнасць Скарыны (1485-
1540 гг.), усебаковая вывучэнне-
гэтае дзейнасць ды нядайная сэн-
сацыйная знаходка ў расшыфра-
ваныя праф. Ерусламскага ўні-
вэрсітэту Мошэ Альтбаўерам і ды-
рэктарам Беларускага Бібліятэкі ў
Лёндане а. Аляксандрам Надсонам
матоўлю, з якога вынікае, што
першыя Скарынавы кнігі ў Вільні
выйшли на ў 1525 годзе. Аў-
тарыца дзейнасць падзеяла ў 1522 г. Знахал-
ка гэтае, адзначае між іншага
праф. Зымэр, пацвердзіла высташ-
леную раней скарынаведам д-р Ві-
таўтам Тумашам гітатэзу, што скары-
нінскія кнігі ў Вільні мусілі вы-
ходзіць раней, чымся 1525 год. Аў-
тар артыкулу ў „Вядомосцях” дзя-
куне д-ру Тумашу за плённае супра-
пойніцтва зім у справе вывучэн-
ня ранніх славянскіх стаціяў
ды прапануе Польскай Бібліятэцы

СЕМЫ ЗЬЕЗД БГКТ У ПОЛЬШЧЫ

У верасьнёўскіх і кастрычніцкіх
нумарах беластоцкіх тыднікоў га-
зеты „Ніва” друкуюцца матар’яльны
пра сёмы зъезд Беларускага Гра-
мадзка-Культурнага Таварыства ў
Польшчы. Зъезд адбываўся ў Беласто-
ку 24 верасня сёлета.

Беларускага Грамадзка-Культур-
нае Таварыства існуе ўжо больш як
16 год, ды налічвае цяпер больш
з шэсць тысячай сяброву.

У працы сёмага зъезду БГКТ
узло ўдзел 93-х дэлегатаў. Зъезд,
амеркаваўшыя сваю дзейнасць за
папярэдняе тро гады ды зацвер-
дзіўшыя плян далейшага працы, для
праводжанія гэтае працы абраў
новую галоўную ўправу Таварыства
у складзе 41 асобы. Новым старшы-
нём Таварыства стаўся Мікалай Са-
моцкі.

Добрая харкторызуюцца Тавары-
ства ў ягоныя дасягненыні некато-
рыя пададзеныя на зъезіце лікі.
Гэтак, прыкладам, сюро звыш ша-
сьцёх тысячай сяброву БГКТ най-
большую группу становяць маладыя
людзі: у таварысьцьце 68 працэн-

УВАГА! УВАГА!

Гэтым падаём да агульнага веда-
ма, што мы ўжо маєм на продаж
стэрзофонічныя кружалкі слынага
інструментальнага ансам-
блю з БССР — „ПЕСНЯРЫ”, як
і іншыя кружалкі хораў Г. Іцкові-
ча, Р. Шырмы і інш., плюс собека-
га клубнага выпуску (8 розных).
Цена кружалкі — \$ 5.00 плюс конт-
перасыпкі ў аракоўкі (групова та-
ней). Замаўліце!

Club Paonia
524 St. Clarens Avenue
Toronto 172, Ont. Canada

імя А. Міцкевіча ў Парыжы й
Польскай Бібліятэцы ў Лёндане
шанаваць выважэннем партрэт
Скарыны памяць беларускага пер-
шадрукара, выпускніка Кракаўска-
га ўніверситету.

Вельмі прыгожыя здымкі беларускіх
гімнасткі Вольгі Корбут зъмешчаныя, другі раз у вабодвых
выпадках, у часопісе „Ньюзвік” за
2 кастрычніка ў „Лайф” за 6 кас-
трычніка.

Спартэмбы Беларускага ССР зда-
былі на Аўтміядзе ў Мюнхене 11
залаў, 6 сярэбраных і 2 бронзы-
вых медалей, які паведаміла агенцтва
БЕЛТА („Звязда”, 15. IX. 1972).
Паводле ліку здабытых залаў
мэдаляў Беларусь, бяручы асобна,
стаіць на шостым месцы ў съвеце:
пасыль Савецкага Саюзу (50 залаў
мэдаляў, у тым ліку 11 „беларускіх”!),
ЗІПА (33), Усходняе Нямеччыны (20),
Зах. Нямеччыны (13), і Японія (13).
Наставніца на спіску ў Беларусі ўз-
нікі з 8 залаўтмі мэдалей.

Вышыцай з друку 36-тынумар ча-
саніце „Голос Царквы” (выдае Ра-
та БАПЦ у Нью Ёрку) з матарыя-
ламі БАПЦ. У нумары, апра-
ча гэта, багатая хроніка ды ці-
кавыя разьдзел „Зы мінулага ў сучаснага
рэзістэнцыя на Беларусі”.

Украінская англомоўная газета
„Амэрыка” (21. IX. 72) зъясіца-
ла вілікі артыкул інж. Івана Касяка
„Сучаснае становішча на Беларусі” —
агляд палітычных падзеяў на
Беларусі ад 1953 г. і палітыкі ру-
сифікацыі ды расейскага калоні-
лізму.

Радыястанцыя „Савецкая Бела-
русі” перадала 3 жнівенія сёлета
выступілі ўладзімера Клішеві-
ча, які ў складзе группы землякоў з
Амэрыкі наведаў БССР. Савецкі
Саюз у насівітлені Клішевіча —
„мая радзіма”, што „дасягнула вя-
лікіх поспехаў на ўсіх аб'ектах
гаспадарчага і культурнага жыць-
ця”, Амэрыка-ж — „коўна грашо-
вага д'ябла”.

У Заходній Нямеччыне (адрыс
не падаецца) выходитць часопіс (на
пататары) „Беларуская Прауда,
Часапіс Нацыянальна-Дзяржаўных
Спрай”. Рэдагуе часопіс калегія
(галоўны рэдактар — Я. Грэчка).
Адзінціца нумар часопісу вый-
шаў у жнівені сёлета.

Удзел Беларусі ў ўрачыстасці
адчынення Амэрыканскага Музэю
Іміграцыі, на якім выступаў з гра-
мовою Прэзыдэнт Ніксан, адзнача-
ны тыгнёвікам „Ньюзвік” (9. X. 72,
6. 29).

Беларусі ў Маскве, паводле пе-
чаткі 1970 г., жыве 50.200 чалавек.
У 1959 г. іх было 40.9 тыс.
(„Вечерняя Москва”, 7. VI. 71).

тая сяброву у веку ад 18 да 40 год.
Кіраўніцтва БГКТ у сваій дзей-
насць шмат увагі аддае сельско-
гаспадарскім праблемам, а таксама
справе пашыраныя ў разбудоўва-
ньня беларускага культуры, нау-
чанью беларускага мовы.

У 1971-72 наукальным годзе ў
144 пачатковых школах Беласто-
чыны беларускую мову вывучалі
каля пізвішч з палавінаю тысічай
чалавек. А ў трох агульнаадукацый-
ных ліцэях у Бельску Падляскім,
Гайнайцы ў Міхалове беларускую
мову вывучалі 742 асобы.

За апошнія тро гады Галоўная
Управа БГКТ выдала дзесяць беларус-
кіх кнігай агульным тыражам
34 з палавінаю тысічы экзэмпля-
раў.

Як пайнфармаваў у спраўаздач-
ным дакладзе старшыня Галоўнае
Управы „неўзабаве павінен закон-
чыцца з увагі аддае сельско-
гаспадарскім праблемам, а таксама
справе пашыраныя ў разбудоўва-
ньня беларускага культуры, нау-
чанью беларускага мовы.

..У выдавецкіх плянах на гэты
год у выдавецтве „Беларусь” у Мен-
ску знаходзіцца зборнік твораў ся-
брову гуртка „Літаратурная Бела-
русь”.

Разбулаваны сіламі Таварыства
Беларускіх рэгіянальных музэй у Бе-
ларусі мае цяпер звыш 1200 экспа-
натаў і збор іх працягваеца да-
лей. Музэй наведвае штогод каля
14 тысічай асоб, у тым ліку звыш
дзюзюнты тысічай замежных турыс-
тых.

ПЫТАНЬНЕ БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАВЫ Й БелСЭ

(Заканчэнне з 5-ай бачыны)

му, як, скажам, праца Язэпа Лё-
сіка 1917 году „Аўтамонія Белару-
сі”, артыкул Г. Пэрэчына ў „Залі-
чыў Гуманітарных Навук БДУ”
1929 году пад загалоўкам „Ідэя бе-
ларускага дзяржавы” перад ут-
варэннем Савецкага Беларусі”, ма-
награфія Аляксандра Цывікевіча
1929 году „Западно-руссізм” з гіс-
торыі беларускага палітычнае думкі
19-га ў пачатку 20-га стагодзідзя,
кнігі ў артыкулы беларускага са-
вецкага гісторыка-акадэміка Ўсеві-
лада Ігнатоўскага, ды шмат якія ін-
шыя публікацыі дасталінскага пэ-
рыяду.

Адна з характэрных адзнакаў сучаснае
беларускага савецкага гісторыяграфіі — гэта то, што ў ёй
вельмі несыстэматычна ставіцца
пітансне гісторыі беларускага дзяр-
жавы насыці ў ім на толькі гісторыю
Польшчы, самое ідэі дзяржавы
Калі распрацоўваецца гісторыя
еканамічнае думкі, пэдага-
гіческія думкі, гісторыя пашырэн-
ня ідэяў маржысців, атэзіз, ась-
ветніцтва ды іншых філозофскіх
прынцыпіяў, чаму-ж на ўлучыць у кола
пітансне гісторыі ідэі, гісторыі
туху за беларускую аўтаномію,
дзяржаву? Ня ўжо Беларусь перад
Кастрычніцкай рэвалюцыяй, дума-
ючы пра гэта паняцці, як марк-
сизм, атэзіз, былі нязадольныя ду-

мась пра сваю дзяржаву насыці?

Некаторыя гісторыкі, варожа на-
стайлена да беларускага адраджэн-
ня, часам налагуць на прызна-
ючы Беларусь за асобны народ-
націю, гэта і цвердзіл. А зъ-
БелСЭ атрымваеца парадокс. Эн-
цыкліяды гэта, выхадзячы ў бе-
ларускай „сувэрэннай” дзяржаве,
пытаючы гісторыі беларускага са-
вецкага абходзіць мочукі.

Праўда, яшчэ не запозна было-
справу паправіць. У артыкуле Бел-
СЭ „Дзяржава” ў чацвертым томе
чытаем: „глядзі асобы том Бела-
рускага Савецкага Сацыялістычнага
Рэспубліка”. Том гэты выйдзе апо-
шнім, заключным. Над ім цяпер
яшчэ працаўць — узгадняюць, раз-
дагуюць, перародагоўваюць. На до-
брый лад, чытага павінен быў бы-
зайсці ў ім на толькі гісторыю
Польшчы, але з'яўляюцца ў ім на-
запіснікі ў аўтаномію, дзяржаву? Поне-
рад тым, калі ў 1919 годзе была
ўніята ў рамкі дзяржавы насыці
са-вецкага.

Я. Залруднік

ДЗЕЙНАСЦЬ БЕЛАРУСКИХ РЭСПУБЛІКАНЦАЎ У ЛЁС АНДЖЭЛЭС

У бальнай залі гатату „Амбасадар” у Лёс Анджељесе адбываўся
нядзельна прыняцьце, наладжанае
супольна Каліфорнійскім Камітэ-
там дзеля Перавыбару Прэзыдэнта
і Каліфорнійскай Рэспублікан-
скай Радай Нацыянальнасці. З
прывітальнай прамовай выступіў
старшыня Рады Нацыянальнасці
з Вашынгтону сп. Ліяслье Пас-
тар; спэцыяльны прадстаўнік Прэ-
зыдэнта Ніксана сп. Джозэф Благ-
форд перадаў прэзыдэнцкое прыві-
тальнай прыняцьце Прэзыдэнта
Ніксана вялікай горба выбарных
нагрудных жетонаў з бляшак з на-
зімі пасобных нацыянальных
групаваў з Прэзыдэнта Ніксана. Бе-
ларусы ахвотна выбіралі прыгожы
дзяржаву? Ня ўжо Беларусь перад
Кастрычніцкай рэвалюцыяй.

Старшыня Каліфорнійской Рады
Нацыянальнасці сп. Арні Калм
прадстаўляў індывідуальную лідару
нацыянальнасці, асабліва тых,
што занялі адказныя становішчы
у бягучай выбарнай кампаніі. Га-
лоўным беларускім